

Da Haug skulde likvideres

100161

AV
direktør Lorentz Vogt

Det lyder som en wild west-film. Utrolig, hvis man ikke hadde dokumentene. Det er derfor best å begynne med disse.

I Odelstingets møte 20. juli i år uttalte Jørgen Vogt:

«Når man har trykt et dokument, skulde man kunne vente at det inneholdt alt det, som hadde stått i vedkommende dokument. Det gjelder således en skrivelse, som blev sendt fra Oslo og videre til Trygve Lie i mars måned 1944, hvor en «velkjent rapportør i Oslo påtalte at en overlærer, overlærer Haug, hadde satt igang en agitasjon mot kommunalordningen, slik som hjemmefrontledelsen hadde lagt den op, det vil si etter opnevningsseslinjen. Når vi leser dokumentet slik vi har fått det gjengitt, slutter det slik: «Tyskerne og NS. er følgelig istand til å begynne.» Men det videre i avsnittet står ikke. Jeg tror det kan være av interesse å lese setningen i sin helhet, for det karakteriserer metoden fra den såkalte «krets». Når man tar den i sin helhet, vil den lyde slik: «— tyskerne og NS. kan når som helst begynne innhøstningen av våre beste folk hele landet over. Det er tyndt nok som det er nu og der er ingen annen utvei enn at rette vedkommende likviderer forræderne hurtigst mulig.» — Jeg synes det er en ganske opsiktvekkende ting som her sies i et dokument fra hjemmefrontledelsen. Det opfordres til å likvidere en mann, og man kaller ham for en forræder, fordi han har protestert mot den opnevningsseslinje og det brudd på folkestyrets tradisjoner her i landet, som blev søkt lansert fra hjemmefrontledelsen.»

Jørgen Vogt fikk full tilslutning fra Høyres fører Hambro, som uttalte:

«Han (Jørgen Vogt) har med rette pekt på et eiendommelig forhold, uten å gå nærmere inn på noen karakteristikk av det — nemlig det forhold, at regjeringen gjennom Hjemmefronten brukte som informasjonskilder i Norge personer som ikke hadde noen trening i politisk eller offentlig ansvar, og som kunde sende inn de merkelige anklager mot navngitte personer, som ikke fikk anledning til overhodet å vite hvad det blev skrevet om dem. Jeg er som borger av landet overlærer Haug takknemlig fordi han har tatt opp denne sak og bragt inn for retten en anonym skrivelse til regjeringen, som i utdrag har vært trykt, hvor han for det første beskyldes for å være en forræder, og hvor man for det annet anbefaler å likvidere ham.»

Det kan i denne forbindelse være nok med disse citater. Efter den sterke støtte overlærer Haug har fått kan man gå ut fra, at han fremmer saken uten ethvert hensyn og uten enhver tanke på å gå med på noe kompromiss. Man kan også gå ut fra, at der ikke vil bli lagt ham ytterligere hindringer i veien.

Det kan allikevel være riktig allerede nu å gi en del opplysninger:

Forfatteren av det anonyme skrift er en meget velkjent mann, som spilte en betydelig rolle også efter frigjøringen inntil visse transaksjoner gjorde det naturlig, at han trakk sig tilbake til en mere anonym tilværelse. «Kretsen»s arbeid med kommunalordningen er et sørgelig mørkt kapitel. Gammel norsk demokratisk lovgivning skulde avløses av det mere nazistisk pregede av Quisling innførte opnevningsseslinje. Da regjeringen i London ikke vilde gå med herpå truet «Kretsen» med å nedlegge arbeidet — med streik midt i den vanskeligste tid. Kretsens skrivelse var — for å citere statsminister Nygaardsvold: «Et opslagsbrev av krasseste art. Regjeringen måtte som tidene var — det var jo dog under okkupasjonen — bøye sig. Like efter frigjøringen blev hele «Kretsen»s aksjon på det kommunale område underkjent av Odelstinget mot 1 — sier og skriver én stemme — advokat Christian L. Jensens. Var da alle de øvrige odelstingsmedlemmer forrædere?

Overlærer Haug var den hele tid gjenstand for «Kretsen»s hat. Men der var intet å si på ham. Tvertimot. Han hadde en vesentlig fortjeneste av dannelsen av skolefronten. Han stod «Kretsen»s medlemmer nær — inntil han tok avstand fra dens ulovlige kupplaner. Det har da heller ikke senere vært mulig å komme ham tillivs.

Overlærer Haug har hatt visse vanskeligheter med å få frem det omtalte dokument og dog burde det vært selvsagt, at presidentskapet straks hadde stillet det til disposisjon. Man kan opfatte det som en hensynsfullhet mot overlærer Haug ikke å trykke en anonym siktelse. Men det er alt annet enn hensynsfullt ikke å la vedkommende selv få rede på saken.

Rettssaken må gå sin gang. Men vilde det ikke være naturlig om «Kretsen»s, Høiesteretts og de høiesterettsmedlemmer i departementene fikk sine forhold gransket. Ja, var det ikke naturlig om de selv fremsatte ønske herom. Man har gransket de høiesterettsmedlemmer uten-

for departementene (fylkesmenne- ne). Regjering, Storting, Administrasjonsråd. Uten den ovenfor nevnte supplerings når man ikke frem til en samlet oversikt.

De høiesterettsmedlemmer i departementene vil delvis få sine forhold belyst ved Langelands-saken. Men er ikke det en noe haltende ordning?

«Kretsen» vil vel også delvis få sitt virke belyst ved Haugs rettsak. Men blir ikke dette noe snevert?

Høiesteretts forhold er belyst og dømt ved den siste odelstingsdebatt. Men det er skjedd uten at Høiesteretts medlemmer har hatt anledning til å komme til orde. Er ikke det litt uriktig?

Det sies at folket er trett. Ja, vi kan være trette noen hver. Men det hindrer ikke, at opgaven må løses. Det sies at man skal ikke vaske sitt skitne linne i andres påsyn. Men for det første dreier det sig om noe ganske annet og utlandet glipper neppe følge med. Og for det annet: Er det ikke noe urettferdig overfor bl. a. Høiesterett på forhånd å gå ut fra at dets linne er så skittent at det ikke må vises frem, da det vil skade landet?

Overlærer Haug blev ikke likvidert. Han går spilleende og kamplysten omkring blandt oss. Der er flere enn Hambro, der som borgere ønsker å takke ham for at han tar saken opp rettslig. Men der melder sig enkelte spørsmål: Hvor mange andre er likvidert på svake eller falske premisser? Og hvorfor skal det være så vanskelig å få tingene belyst?

Lorentz Vogt.